

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№12
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 770 sahifa,
2-dekabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijranovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayeva X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda

Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Yangi O'zbekiston sharoitida ayollar ijtimoiy faolligini oshirishda psixologik motivatsiya va o'z-o'zini rivojlantirish strategiyalari	26
<i>Xuseynova Abira Amanovna</i>	
Pragmalinguodidactic Principles in Teaching English for Philologist Students and their Application in Intercultural Communication.....	31
<i>Arzieva Bibi-Sanem Aynazarovna</i>	
Metakognitiv ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan biologiya o'quv materiallarini loyihalash, joriy etish va samaradorligini baholash.....	35
<i>Abdurasulova Gulrux Habibullayevna</i>	
Oligofreniya holatida neyropsixologik tashxislar qo'llanilishining umumiy masalalari	40
<i>Akramov Dostonbek Ikromjon o'g'li, Xojaliyeva Sarvinoz Elyorjon qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalari talabalarida kreativ kompetensiyani rivojlantirish pedagogik muammo sifatida ...	44
<i>Asatova Dildora Aslamovna</i>	
Ingliz tili o'qish ko'nikmalarini takomillashtirishda autentik manbalarning roli.....	49
<i>Bekmuratova Nargiza Arislanbayevna</i>	
Insuldan keyingi nutqni tiklashda logopedik reabilitatsiya va nevrologik muolajalar integratsiyasi	52
<i>Boltaboyeva Xurshida Sharofiddinovna</i>	
The Concept of Symbols in Linguoculturology	56
<i>Hamraqulova Gulandom Sodiq qizi</i>	
Buyuk ipak yo'li xalqlari o'rtasidagi pedagogik va madaniy aloqalarning vujudga kelishi.....	59
<i>Mirxalilova Nargiza Akbarovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarni bolalarni nutqini o'stirishga bo'lgan kasbiy-pedagogik tayyorgarligini o'stirish	63
<i>Mitaliboyeva Dildora</i>	
Koxlear implantli bolalarning eshituv–nutqiy faolligini oshirishda differensial yondashuv asosida korreksion-pedagogik ish	66
<i>Nartayeva Shahoza Yulchibayevna</i>	
Fasilitatsion yondashuv asosida kichik maktabgacha yoshdagi bolalarda adaptiv ko'nikmalarni rivojlantirishning psixologik-pedagogik mexanizmlari.....	71
<i>Normatova Nilufar Komilovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda disgrafiyasi bo'lgan o'quvchilarda yozish kompetensiyalarini shakllantirishning ilmiy-nazariy asoslari (XIX–XXI asrlarda).....	76
<i>Qaxxorova Saidaxon, Mamarajabova Zulfiya</i>	
Raqamli texnologiyalar va onlayn platformalar orqali olimpiya ta'limini rivojlantirish: yoshlar orasida axloqiy va jismoniy madaniyatni oshirish	80
<i>Qodirov Jurabek Mamatsimonovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida sun'iy intellekt bilim va savodxonligini rivojlantiradigan innovatsion jismoniy-interaktiv o'yinlar: pedagogik model.....	83
<i>Quvonova Nodirabegim Shavkat qizi</i>	
“Sab'ai sayyor” asarida qo'llangan onomastik birliklar haqida mulohazalar	87
<i>Gadayev Oybek Yaxshiboyevich, Ravshanova Sharbatoy Rahmatilla qizi</i>	
Ijtimoiy tarmoq shifokorlarining masofaviy konsultatsiyalari shaxs psixikasi va salomatligiga ta'siri	91
<i>Askarova Nargiza Abdivaliyevna, Ravshanova Zarnigor Daminovna</i>	
Talabalar ilmiy dunyoqarashini rivojlantirishda innovatsion ta'lim texnologiyalari va interfaol metodlardan foydalanish.....	95
<i>Satvoldiyev Faxriddin Akbarali o'g'li</i>	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari orqali pedagoglarning kreativligini rivojlantirish	99
<i>Saydullayeva Gulasal Umidjon qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar motorikasini rivojlantirishning standart modeli	102
<i>Sirojiddinova Xamidaxon Xasanboy qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning shaxslararo munosabat kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	106
<i>Turg'unova Gulnoza Muhammadjonovna, Xodjiyeva Mahliyo</i>	

Shaxsdagi mehnat motivatsiyasi samaradorligini ta'minlashga xizmat qiluvchi korrelyatsion bog'liqliklar tahlili	109
Xusanov Samariddin Maxmadaminovich	
Auditoriyadan tashqari musiqiy mashg'ulotlarni art-terapiya yordamida tashkil etish asoslari	112
Yarashev Jo'rabek To'rayevich	
Формирование творческого мышления школьников на уроках музыки	117
Габдульманова Ильнура Минисламовна	
Теоретико-методологические основы коллаборативного обучения, кооперативных подходов и интерактивных педагогических методов	119
Жураева Мафтуна Бахтиёр кизи	
Педагогическое колесо как инструмент формирования цифровой компетентности будущих педагогов дошкольного образования.....	124
Урзова М. Б., Усманова У. Б.	
Особенности гражданского воспитания обучающихся в системе “школа–махалла” в Узбекистане ..	130
Хайдаров Шавкат Шамсиддин угли	
Педагогические условия формирования языковой грамотности у учащихся с тяжелыми нарушениями речи.....	135
Юсупова Зулайхо Бахром кизи	
Valeologik tarbiyada o'yin texnologiyalarining ahamiyati.....	139
Berkinova Charos Islomovna	
O'quvchilarda faol fuqarolik kompetensiyasi tushunchasi, mazmuni va shakllanishi	142
Buvorayeva Gulruh Shoikrom qizi	
Boshlang'ich ta'limda STEAM yondashuvi asosida o'qitishning didaktik imkoniyatlari	145
Cho'tboyeva Munisxon Eshpo'lat qizi	
Tabiatga muhabbat: maktabgacha ta'limda milliy qadriyatlar va o'yinlar orqali ekologik tarbiya	150
Ergasheva Umriniso Komilovna	
Zamonaviy ta'lim – talabalar ijtimoiy intellektini shakllantirish omilidir.....	153
Ermatova Gulnoz Pirimovna	
O'zbekistonning eng yangi tarixi fanini o'qitishda pedagogik texnologiyaning o'rni	156
Gazibekova Feruza Hakimovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining raqamli texnologiyalar muhitida tanqidiy va mustaqil fikrlashini rivojlantirish metodikasi	159
Haydarova Feruza Haydar qizi	
Talabalarda ma'naviy-axloqiy fazilatlar va sifatlarni shakllantirish mexanizmi.....	162
Jumanazarova Dilnoza Umurzaqovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning kasbga bo'lgan qiziqishlarini shakllantirishda interfaol metodlarni qo'llash texnologiyasi.....	165
Jumayeva Malika Aliyevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarda kasbiy-nutq madaniyatini rivojlantirish.....	168
Lutfetdinova Ra'no Xusnetdinovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik rivojlanishga zamonaviy yondashuvlar va jahon tajribalari ..	172
Masharipova Barno Erkin qizi, Adilbayeva Dilnoza Adilbay qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida til o'yinlari texnologiyalarining nazariy asoslari.....	175
Masharipova Dilfuza Muxammatjon qizi	
Maktabgacha ta'lim tarbiyachisi pedagogik faoliyatining o'ziga xosligi	178
Muhammadiyeva Feruza Turakulovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini og'zaki va yozma nutqini rivojlantirishda aksiologik yondashuvdan foydalanish metodikasi.....	181
Muhiddinova Munira Xayrullayevna	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida matematika fanini o'qitishda raqamli transformatsiya vositalaridan foydalanishning metodik paradigmasi	184
Narzullayeva Sevara Omonovna	
O'qituvchining muloqot madaniyatini shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	187
Nizamova Nodira Paxritdinovna	
Integrativ yondashuv asosida o'quvchilarning nutqiy kompetentligini rivojlantirishning mazmuniy izohlanishi	191
Oysha Qurbonova, Nodira Abduraimova	
Boshlang'ich ta'limda Finlandiya tajribasi	195
Nodira Sherboyeva	

Kutubxonachi kutubxona-axborot xizmati jarayonining yetakchi ishtirokchisi sifatida	198
O'ktam Nosirov	
Pedagogik ta'lim transformatsiyasida talabalarning tadqiqotchilik kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyasi.....	204
Rustamova Shoxista Omonjonovna	
Globallashuv sharoitida axborot-psixologik xavfsizlikni shakllantirish masalalari.....	208
Raxmatjonov Shoxjahon Dilshodbek o'g'li	
Talabalarga ingliz tilini o'qitishning zamonaviy innovatsion texnologiyalari	212
Sa'dullayeva Rushana	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida o'quvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish	215
Saidova Dilbar Erkinovna	
Pedagog xodimlarda tolerantlik namoyon bo'lishining determinantlari.....	218
Sattorova Maxliyo Dilmurod qizi	
Kreativ metodlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda kreativ tafakkur va fikrlashni rivojlantirish	223
Sultonboyeva Baxriniso Ilhomjon qizi	
Artpedagogika texnologiyalaridan foydalanib maktabgacha yoshdagi bolalarda dialogik nutqni rivojlantirish metodikasi	226
Xolmatova Fotima Baxtiyor qizi	
Boshlang'ich ta'limda yashil kompetensiyalarni shakllantirish yo'nalishlari.....	229
Yaqubova Shoira Tog'aymuratovna	
Emotsional intellektni rivojlantirishning nazariy asoslari.....	233
Yarmatov Raxmboy Baxramovich	
Boshlang'ich ta'limda o'quv veb-saytlari orqali til kompetentligini rivojlantirish	239
Zokirova Sohiba Muxtoraliyevna, Muxammadjonova Diyorabonu Muzaffarjon qizi	
Языковые изменения в русском языке XXI века: исследование новых слов, сленга, интернет-коммуникации, влияния англицизмов и глобализации на современный русский язык	242
Марупова Дилфуза Давроновна	
Oliy ta'limda talabalarning ilmiy-tadqiqot faoliyatining maqsad va vazifalari	247
F. R. Xosilova	
Boshlang'ich ta'lim texnologiya darslarida o'quvchilarni tabiiy materiallar bilan ishlashga o'rgatish	251
Kambarov Nodirjon Sattarovich, Nasirjanova Feruzaxon Alixon qizi	
Boshlang'ich ta'limda STEAM yondashuvining qo'llanilishi va uning samaradorligi.....	256
Abdulazizova Yulduz Abdujabbor qizi	
Tabiiy fanlarni o'qitishda STEAM yondashuvi asosida kreativlikni rivojlantirish metodikasi	259
Abdullayeva Dilrabo Fayzulla qizi	
Umumta'lim maktablarida o'quvchilarda shaxs ma'naviy qiyofasini shakllantirishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari.....	262
Aliyeva Zuxra Tursunboyevna	
Yosh avlodni madaniy-tarixiy yondashuv asosida tarbiyalashda madaniy-ma'rifiy muassasalarning o'rni..	265
Aripov Shokirjon Olimovich	
Ta'limda yangi texnologiya: 4K modeli va uni amalga oshirish yo'llari.....	268
Avliyoqulova Nasiba Choriyevna	
Badiiy-tarixiy materiallarni ta'lim jarayoniga integratsiyalashning metodologik asoslari.....	272
Baratov Baxtiyorjon Qodirovich	
Bolaning maktabgacha ta'lim tashkilotiga moslashishida o'yinning roli.....	275
Barno Masharipova Erkin qizi, Zuhrobova Mahliyo Abdulatif qizi	
Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida integrativ yondoshuvdan foydalanish texnologiyasi	278
Ernazarova Laylo Abdusaitovna, Saidahmadova Gulrux Farrux qizi	
Bo'lajak tarbiyachilarda metarefleksiv fikrlashni rivojlantirishning psixologik-pedagogik asoslari	284
Ismailova Nilufar Isroildjanovna	
Semantic and Cross-Cultural Features of Food-Based Idioms in Karakalpak and English Languages.....	289
Jiemuratova Gulistan Koshkinbaevna	
Filolog talabalarida mustaqil fikrlash va qaror qabul qilishni rivojlantirishda metakognitiv yondashuvlarning didaktik mexanizmlari.....	292
Jo'rayeva Dilnoza Ro'zimat qizi	
Rivojlantiruvchi sohalar kompetensiyalariga integratsion yondashuv asosida maktabgacha yoshdagi bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash texnologiyasini rivojlantirish	296
Jo'rayeva Zilola Sayfiddin qizi	

Psixologlar kasbiy komponentlarini rivojlantirishda matematik usullardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari.....	302
<i>Kuziyeva Dilnura Dilmurotovna</i>	
O'zbekiston metodik maktabida sotsiolingvistik kompetensiyani shakllantirish bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar tahlili	306
<i>Madaminova Gulzira Gulamkadirovna</i>	
Maxsus pedagogika fanlarini o'qitishning nazariy-metodik asoslari	313
<i>Maqsudova Nodira Alijonovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda metakognitiv ko'nikmalarni rivojlantirishda ertakterapiya texnologiyalaridan foydalanish metodikasi	317
<i>Muxiddinova Dilfuza Sherdor qizi</i>	
Nutq madaniyatini shakllantirishda o'qituvchi nutqining roli.....	320
<i>N. Q. Olimova</i>	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida matematika fanini o'qitishda raqamli transformatsiya vositalaridan foydalanishning metodik paradigmasi	323
<i>Narzullayeva Sevara Omonovna</i>	
O'quvchilarda ekologik madaniyatni shakllantirish metodikasi	326
<i>Normirzayeva Maftunaxon Ilyosjon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tadqiqot faoliyatini rivojlantirishda intensiv ta'lim texnologiyalarining metodik asoslari.....	329
<i>Olloqulova Farzona Umedillayevna</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi giperaktiv bolalar bilan ishlashda pedagogik kompetentligini oshirish metodikasi.....	332
<i>Raimqulova Sojida Abdusaid qizi</i>	
Talabalarning tadqiqotchilik kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy asoslari	335
<i>Rustamova Shoxista Omonjonovna</i>	
Inklyuziv ta'limni tashkil etishning xorijiy pedagogik amaliyotdagi modellari	339
<i>Sultonova Zarina Uchqun qizi</i>	
Xalq pedagogikasida ertaklarning tarbiyaviy va ma'naviy-ma'rifiy ahamiyati: ma'naviy begonalashuvga qarshi tarbiyaviy omil sifatida.....	343
<i>To'xtasinova Farida Davlatali qizi</i>	
B1 darajadagi talabalar uchun xorijiy tilni o'qitishda audiovizual texnologiyalar yordamida ta'lim samaradorligini oshirishning metodik asoslari	347
<i>Toshpulatova Shaxsanam Xolmurodovna</i>	
Kontekstli ta'lim va uning boshlang'ich ta'lim matematikasidagi ahamiyati haqida	350
<i>Umarova Nigora Alisherovna</i>	
Oiladagi psixologik muhitning o'spirinlarda to'liqsizlik kompleksi shakllanishiga ta'siri	353
<i>Xalmuratova Dilorom Abdikarimovna</i>	
Ta'limda faktcheking: misinformatsiya va dizinformatsiyaga qarshi kurashishning pedagogik asoslari	356
<i>Xidirova Maftuna Ithom qizi</i>	
Maktab o'quvchilarini falsafiy va dunyoqarashga tayyorlash omillari	362
<i>Xo'shboqova Farida Komiljon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutq faoliyatini rivojlantirishning lingokognitiv asoslari	370
<i>Xusanova Gulruxsor To'lqin qizi, Aliyeva Muhlis Baxodir qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyasini oshirish	374
<i>Zokirova Sohobxon Muxtaraliyevna, Erkinova Nazokatxon Anvarjon qizi</i>	
Эффективность занятий кроссфитом в повышении уровня общей физической подготовленности слушателей института повышения квалификации МВД Республики Узбекистан	377
<i>Албеков Шокир Адилбекович</i>	
Роль торговых и кочевых маршрутов в формировании лингвокультурных заимствований между Хорезмом и Южной Сибирью.....	381
<i>Сатымова Светлана Сатымовна</i>	
Использование искусственного интеллекта в обучении русскому языку как иностранному: проблемы и решения.....	385
<i>Ташева Дилором Салимовна</i>	
Проблемы использования коммуникативного метода в преподавании русского языка студентам	389
<i>Тоджибоева Наргиза Джумабоевна</i>	

Maktab–oila–mahalla hamkorligining qizlar ijtimoiy faolligini oshirishga ta'siri	393
<i>Abdurazoqova Marg'uba Muxammad qizi</i>	
Ta'lim tizimida musiqiy madaniyatni takomillashtirishning metodologik imkoniyatlari.....	397
<i>Asqarova Xurshida A'zamjon qizi</i>	
Maktab biologiya kursini o'qitishda dars va darsdan tashqari mashg'ulotlarning o'zaro bog'liqligi asosida metodologik savodxonlikni shakllantirish.....	404
<i>Azimov Bekjon Ibrohimjon o'g'li</i>	
Oliy ta'lim tizimida iqtidorli talabalar bilan ishlash samaradorligini ta'minlash usullari.....	407
<i>Delov To'liqin Erkinovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarni badiiy asarlarni janriy xususiyatlariga ko'ra izohli o'qishga o'rgatish	410
<i>Gulmira Abdullayeva</i>	
O'zbekiston bokschilarining dunyo reytingida yetakchi o'rinlarni egallashining asosiy omillari	413
<i>Insapov Ismoil Tuychaliyevich</i>	
Improving Learners' Engagement Through Game-Based Techniques in Language Education	416
<i>Ismailova Ma'rifat Bakhrambek kizi</i>	
STEAM yondashuvi boshlang'ich ta'limda ijodiy fikrlashni rivojlantirishning zamonaviy kaliti sifatida	421
<i>Jo'rayeva Nasiba Komil qizi</i>	
O'quvchilarni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalashning ijtimoiylashuvi	426
<i>Jo'rayeva Sayyora Vahobjon qizi</i>	
O'smirlarda xarakter aksentuatsiyasining o'ziga bo'lgan ishonch rivojlanishiga ta'sirining psixologik xususiyatlari	429
<i>Jurayev Xaydarjon Odilboyevich</i>	
O'spirinlarda agressiv xulqqa ta'sir qiluvchi omillar	433
<i>Konratbayeva Ayjamal Bazarbayevna</i>	
Rus va o'zbek tillarida chorvachilik terminlarining qiyosiy tahlili.....	436
<i>Kurbanova Guzal Abduraximovna</i>	
Texnologiya darslarida murakkab mexanizmlarni o'qitishning zamonaviy usullari	441
<i>Mamadaliyev Furqat Xolmamatovich</i>	
Umumta'lim maktab o'qituvchilarining sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish madaniyatini shakllantirish usullari	446
<i>Mamatova Fazilat Ixtiyorovna, Xolmirzayeva Zebo Ravshan qizi</i>	
Nutqda badiiy tasviriy vositalardan foydalanish yo'llari.....	450
<i>Murodova Farangis G'anisherovna</i>	
Kichik yoshdagi o'quvchilarning yozma savodxonligini oshirish yo'llari.....	454
<i>N. Abduvaliyeva, M. Odinajonova</i>	
Kichik maktab yoshidagi nutqida nuqsoni bo'lgan bolalar shaxslararo munosabatini korreksiyalashda ertak terapiyasidan foydalanish	458
<i>Nig'matova Nodirabegim Lutfillo qizi</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida o'quvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish	463
<i>O'rinova Ro'zigul Jumanazar qizi</i>	
Voleybol o'yinida blok qo'yish texnikasini o'rgatishda yangi pedagogik yondashuvlar	467
<i>Qambarov Kozimjon</i>	
Texnik yo'nalishda tahsil olayotgan talabalarga ingliz tilini o'qitishning yangi texnologiyalari	472
<i>Babayeva Gulnozaxon Latibjonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim sifatini oshirishda pedagog malakasining roli	481
<i>Davlatova Dildora Nuriddinovna</i>	
Talabalarda sog'lom turmush tarzini rivojlantirishning pedagogik tamoyillari	485
<i>Davronov Nurzod Ismoilovich</i>	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar: toifalari va tasniflash mezonlari	490
<i>Djurayeva Sohiba Barat qizi</i>	
Blum taksonomiyasiga asoslanib boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki va yozma nutqini rivojlantirish usullari.....	495
<i>Husenova Aziza Sharipovna</i>	
Tabiiy fan darslari jarayonida o'quvchilarda loyihaviy ishlarni tashkil etish ko'nikmasini shakllantirish	498
<i>Matniyazova Diyora Jumanazarovna</i>	
Boshlang'ich ta'limni modernizatsiya qilishning asosiy yo'nalishlari: innovatsion taraqqiyot, metodik yangiliklar va istiqbollari	501
<i>Nazarova Mohigul Akmalovna, Asatova Mashhura Asomiddin qizi</i>	

Kasbiy pedagogikani shakllantirish va rivojlantirish masalalari	506
<i>Sanaqulov Xamroqul Rizaqulovich</i>	
O'qituvchining shaxsiy fazilatlari va suggestiv kompetentligining o'zaro bog'liqligi	513
<i>Shermatova Manzura Ikromjanovna</i>	
Tez qalamchizgilarda innovatsion texnologiyalarni qo'llash tajribasi	518
<i>Suyunov Navro'z Alisher o'g'li</i>	
Kognitiv tilshunoslik asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqini rivojlantirish	523
<i>Teshabiyev Dilmurod Raxmadjonovich, Madazimova Muxlisa Abdurashid qizi</i>	
Kombinatorik masalalar asosida ijodiy topshiriqlarni tuzish va ularning o'quvchilarga ta'siri	526
<i>Toshboyeva Saida Rahmonberdiyevna, Yusupova Latofat Abduqodir qizi</i>	
Linguodidactic Foundations for Enhancing Professional Competence in Practice-Oriented Language Education	530
<i>Uktamova Navruza Botir qizi</i>	
Audiovizual usul qo'llanilganda o'quvchilarning til ko'nikmalaridagi o'zgarishlarni baholash	535
<i>Umarov Aziz Avazovich</i>	
Ona tili – ART texnologiya va kreativlik fanida so'z san'atining omili sifatida	540
<i>X. Sanaqulov, Sh. Nurmatova</i>	
Etnopedagogik yondashuvning boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijtimoiylashuv jarayoniga ta'siri	543
<i>Xamroqulova Xilola Qosimjon qizi</i>	
Ajdodlarimiz o'g'itlari asosida o'quvchi-yoshlarda axloqiy sifatlarni shakllantirish texnologiyasi	547
<i>Xatamova Nilufar Xaydarovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ o'qish madaniyatini rivojlantirishda generativ sun'iy intellekt texnologiyalarining didaktik imkoniyatlari	550
<i>Xayitova Firuza Abdullayevna</i>	
Rivojlangan mamlakatlarda maktabgacha ta'limning mazmuni va tarixiy taraqqiyoti	554
<i>Yoziyeva Umida Lutfullayevna</i>	
O'quv vaziyatlarini loyihalash orqali talabalar o'quv faolligini oshirish	558
<i>Zakirova Dilfuza Sayidolimovna</i>	
O'quvchilar orasida jismoniy faollikni oshirish uchun yangi ilmiy yondashuvlar	561
<i>Zaynobidinov Dilshodbek Qobilovich</i>	
Активные методы обучения как коммуникационная основа современного урока	566
<i>Ахмедова Мукаддас Ходиматовна</i>	
Инклюзия как путь к равным возможностям: развитие системы образования Узбекистана	570
<i>Баротова Шохсанам Бахтиёр кизи, Мауш Ребия Джамshedовна, Мурадова Дилфуза Махмудовна</i>	
“Qurilish konstruksiyalari” fanini o'qitishda kasbiy-amaliy kompetentlikni rivojlantirish	576
<i>No'manova Soxiba Ergashboyevna</i>	
Креативный педагогический подход в музыкально-теоретических и практических занятиях по искусству макама	582
<i>Нурматова Фируза Муминовна</i>	
Система упражнений по методике обучения средствам речевой выразительности узбекского языка	587
<i>Фаттахова Д. А.</i>	
Oliy ta'limda kompetensiyaga asoslangan o'qitish modellari	592
<i>Ernazarov Alisher Ergashevich, Chinqulova Gulmehra</i>	
The Concept of Symbols in Linguoculturology	598
<i>Hamraqulova Gulandom Sodiq qizi</i>	
Raqamli o'yinlarga (mobile games) qaramlikning kognitiv samaradorlikka salbiy ta'siri	601
<i>Turamov Muhammadzohid Rustamjon o'g'li</i>	
OTM talabalarini vatanparvarlik ruhida tarbiyalash asosida ilmiy tadqiqot ishlariga yo'naltirishning zamonaviy metodlari	605
<i>Sobirov Zahriddin Sadriddinovich</i>	
Boshlang'ich sinflarda o'quvchilarda kiriyativlikni rivojlantirish	609
<i>Qo'chqarov Mirzavali Qo'zibayevich</i>	
Maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyalanuvchilarining axloqiy tarbiyasini shakllantirish	613
<i>Yaqubova Dinora Bahodirovna</i>	
Zamonaviy ta'lim tizimida AR (Augmented Reality) texnologiyalarining qo'llanilishi	617
<i>Abdumo'minov Burxonjon Sunnatillo o'g'li</i>	

The Role of Psychological Support in the Formation of Students' Socio-Emotional Competence in Preschool Education	622
Kamol'dinova Diyora Jaloliddin qizi	
Raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarning mantiqiy tafakkurini rivojlantirish metodikasi	626
Xudoynazarova Moxira Xakimovna	
Zamonaviy ta'lim jarayonida talabalarda tanqidiy fikrlash qobiliyatini metodlar orqali rivojlantirish.....	629
Ro'zmetov Ravshan Sharipbayevich	
Bo'lajak tarbiyachilarda muloqot madaniyatini tarbiyalash	633
Uljayeva Sevara Abdirazzoqovna	
Kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan zamonaviy darsliklar tuzilishi va mazmuni.....	638
Po'latova Marjona Inomjon qizi	
STEAM ta'lim texnologiyasini maktabgacha ta'limida qo'llash bo'yicha xorijiy tajribalar	643
Saidova Nigora Olimovna, Pirmatova Zaynabxon Elmurod qizi	
Raqamli texnologiyalar vositasida bo'lajak tarbiyachilarning pedagogik muloqot madaniyatini rivojlantirish	646
Ergasheva Sunbula Baxtiyor qizi	
O'quvchilarda ijtimoiy tarmoqlarga qaramlikning shakllanishi va uning dolzarb muammolari	650
Gapparova Mastona Safaraliyevna	
Adabiyot darslarini o'qitishda 5E modelidan foydalanish	654
Abdiraupova Zarnigor Abdinabi qizi	
Oliy ta'limda kompetensiyaga asoslangan o'qitish modellari.....	657
Ernazarov Alisher Ergashovich, Chinqulova Gulmehra	
Traditional Techniques and Modern Approaches in the Production of National Costumes	665
Jabborova Dilshoda Xolmamat qizi	
Pedagogik platformalar va kognitiv-didaktik yondashuvlar integratsiyasi yordamida talabalarning kasbiy tayyorgarlik tizimini yangi bosqichga olib chiqish.....	668
Raxmonov Omadjon Mamasidiq o'g'li	
Aqli zaif o'quvchilarda disgrafiyani bartaraf etishda assistiv texnologiyalarning ahamiyati	672
Usmonov Umid Allayorivich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tayanch hayotiy kompetensiyalarni shakllantirish.....	676
Adizova Nigora Baxtiyorovna, Akbarova Sarvinoz Sadriddinovna	
Tadqiqotchilik kompetentligi pedagogik muammo sifatida.....	681
Ergashev Nozim Nabiyeovich	
Teaching Reading to Young Learners: Essential Principles for Primary School Teachers	684
Toshtanova Maftuna Xamidjon qizi	
Tarmoq qurilmalari va tizimlarini boshqarish modulini o'qitish orqali o'quvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash.....	687
Karimova Charos Abduhalim qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda og'zaki nutq rivojlanishining psixolingvistik asoslari	691
Musayeva Nafisa Kudratovna, Muxammadova Saodat Muzaffar qizi	
"Kasbiy ma'naviyat" fani bo'lajak pedagoglarda ma'naviy-axloqiy kompetensiyalarni intensiv rivojlantirish omili	695
Ismoilov Yoqubjon Quchqarboyevich	
Yapon tilini o'rgatishda talabalarning gapirish ko'nikmasini rivojlantirish: tamoyillar, bosqichlar va innovatsion usullar	699
Baqoyev Navro'zjon Abdullo o'g'li	
Texnologik ta'lim jarayonida ixtirochilik va loyihalashtirish kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari.....	705
Zokirova Nargiza Akbarjonovna	
Bo'lajak pedagoglarda kasbiy kompetentlikni shakllantirishning psixologik asoslari.....	710
Eshnazarova Farida Jo'raqulovna	
Ta'lim islohotlari sharoitida genderni yo'naltirilgan ta'limni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari.....	714
Yaxyayeva Sojida Abduraximovna	
Ko'rsatish olmoshlarining vazifaviy uslublarda qo'llanilishi.....	718
Berdiyeva Malika	
Nazorat turlari orqali o'quvchilarning savodxonlik kompensatsiyasini shakllantirish	721
Xoldarova Irodaxon Valijonovna, Jo'rayeva Shodiya Kenjaali qizi	

Zamonaviy boshlang'ich ta'limni modernizatsiya qilish sharoitida o'quvchilarda lug'atlar bilan ishlash kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi	726
Buvajonova Mohiraxon Usmonali qizi	
Boshlang'ich ta'limni modernizatsiya qilishning asosiy yo'nalishlari: innovatsion taraqqiyot, metodik yangiliklar va istiqbollari	731
Nazarova Mohigul Akmalovna	
Maktab va pedagogika institutlari o'rtasida amaliyotga yo'naltirilgan dual ta'lim modelini takomillashtirish: muammolar va yechimlar	736
Arabova Muxiba Bazarovna	
Помощь советского государства в подготовке кадров для арабских государств	740
Хомидова Камола	
Место Узбекистана в развитии культурной сферы Советского союза во второй половине XX века ..	744
Бекназаров Собиржон	
Toshkent xalqaro kinofestivallarining Arab davlatlari va Afrika mamlakatlari kinosan'atida tutgan o'rni	748
Sharifov Shoxjaxon To'liqinjon o'g'li	
Ekonometrika fanini o'qitishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning nazariy asoslari va istiqbollari	752
Bobonorova Qundixan Quralbay qizi	
O'quvchi faolligini oshirishda jadid maktablari tajribasi va faol ta'lim metodlarining integrativ qo'llanilishi ..	759
Bobonazarov Orif Abrayqulovich	
Влияние гендерной лингвистики на развитие психолингвистических исследований в Узбекистане ..	764
Мусаева Елена Казимовна	
Psixik rivojlanishni tashxislashda psixofiziologik usullardan foydalanish samaradorligi	767
Sh. L. Rahmonova	

TEKNOLOGIK TA'LIM JARAYONIDA IXTIROCHILIK VA LOYIHALASHTIRISH KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

UO'K: 37.013.7:62/67

Zokirova Nargiza Akbarjonovna

Andijon davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada texnologik ta'lim jarayonida talabalarning ixtirochilik hamda loyihalashtirish kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. O'quv jarayonida ixtirochilik va loyihalashtirish ko'nikmalarini shakllantirishning ahamiyati, ushbu kompetensiyalarni rivojlantirishga yo'naltirilgan samarali pedagogik metodlar va yondoshuvlar yoritiladi. Shuningdek, texnologik ta'lim samaradorligini oshirish maqsadida innovatsion hamda amaliy metodlarni o'quv jarayoniga joriy etish zarurati asoslab beriladi. Talabalar o'quv jarayonida kreativ va ijodiy fikrlashni rivojlantirish, yangi g'oyalar va texnologik loyihalarni yaratish orqali o'z kasbiy kompetensiyalarini mustahkamlaydi. Maqolada pedagogik yondoshuvlar, metodikalar va texnologik vositalarning integratsiyasi tahlil qilinib, ularning talabalarda ixtirochilik va loyihalashtirish qobiliyatlarini samarali rivojlantirishdagi o'rni aniqlanadi.

Kalit so'zlar: texnologik ta'lim, ixtirochilik kompetensiyasi, loyihalashtirish, pedagogik metodlar, innovatsiyalar, kreativ fikrlash, ta'lim jarayoni, amaliy metodlar, pedagogik yondoshuvlar, kompetensiya.

Abstract: This article provides a scientific analysis of the pedagogical foundations for developing students' inventive and design competencies within the technological education process. It highlights the significance of fostering inventive and design skills in educational activities and examines effective pedagogical methods and approaches aimed at enhancing these competencies. The necessity of implementing innovative and practice-oriented methods to improve the effectiveness of technological education is substantiated. Through the development of creative and innovative thinking, as well as the generation of new ideas and technological projects, students strengthen their professional competencies. The article also explores the integration of pedagogical approaches, methodologies, and technological tools, identifying their role in the effective development of students' inventive and design abilities.

Key words: technological education, inventive competence, design, pedagogical methods, innovation, creative thinking, educational process, practical methods, pedagogical approaches, student competencies.

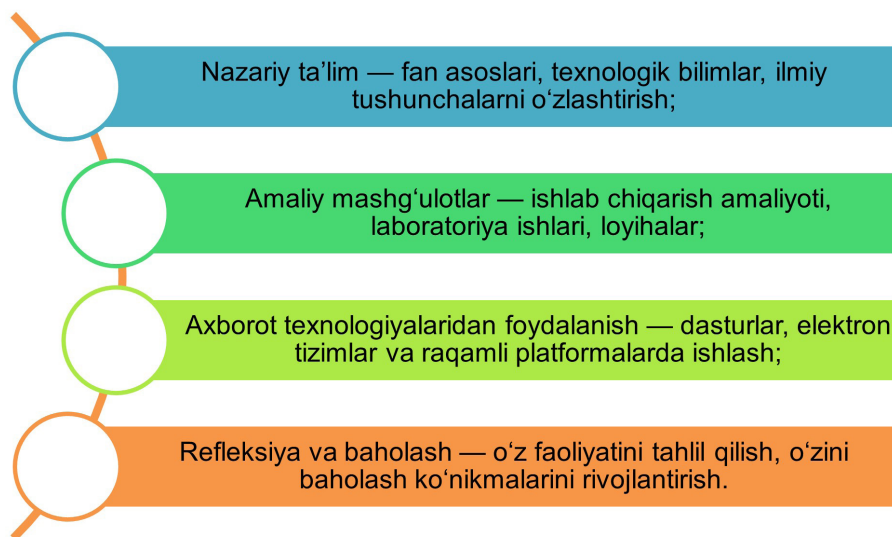
Аннотация: В статье проводится научный анализ педагогических основ развития у студентов изобретательских и проектировочных компетенций в процессе технологического образования. Освещается значение формирования изобретательских и проектировочных умений в учебном процессе, а также эффективные педагогические методы и подходы, направленные на их развитие. Обосновывается необходимость внедрения инновационных и практико-ориентированных методов для повышения эффективности технологического обучения. В ходе учебной деятельности студенты развивают креативное и творческое мышление, создавая новые идеи и технологические проекты, что способствует повышению их профессиональных компетенций. В статье рассматривается интеграция педагогических подходов, методик и технологических средств и определяется их роль в эффективном развитии у студентов изобретательских и проектировочных способностей.

Ключевые слова: технологическое образование, изобретательская компетенция, проектирование, педагогические методы, инновации, креативное мышление, образовательный процесс, практические методы, педагогические подходы, компетенции обучающихся.

KIRISH

Texnologik ta'lim jarayoni zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas tarkibiy qismiga aylangan. Bugungi kunda ta'limda bilim, ko'nikma va kompetensiyalarni kompleks asosda rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ayniqsa, talabalarning ixtirochilik va loyihalashtirish kompetensiyalarini shakllantirish va rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. O'zbekiston ta'lim tizimida texnologik ta'limning roli izchil ravishda ortib bormoqda. Talabalarning ixtirochilik qobiliyatlarini rivojlantirish ularning amaliy bilimlarni samarali egallashiga xizmat qiladi hamda kelgusidagi kasbiy faoliyatga puxta tayyorlanishida muhim omil bo'lib hisoblanadi. Kasbiy kompeten-

siyalarning shakllanishi uzluksiz va tizimli jarayon bo'lib, u pedagogik, metodik hamda amaliy faoliyat uyg'unligi asosida amalga oshiriladi. Ushbu kompetensiyalar talabalarda mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va innovatsion yechimlar ishlab chiqish qobiliyatlarini rivojlantirishga yo'naltirilgan yo'nalishlar orqali shakllanadi (1-rasm).

1-rasm: "Texnologik ta'lim jarayonida kasbiy kompetensiyalarning shakllanish yo'nalishlari"

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

J. Dewey¹ pedagogikada tajribaga asoslangan ta'lim tamoyilini ilgari surgan yetakchi olimlardan biri hisoblanadi. Uning "Experience and Education" – 1938-yil nomli asarida o'quvchilarni ta'lim jarayonining faol sub'ekti sifatida shakllantirishga qaratilgan metodologik yondashuv asoslab berilgan. Deweyning fikricha, o'quv jarayoni faol va ijodiy faoliyatga tayangan holda tashkil etilishi zarur bo'lib, bu holat talabalarni real hayotiy muammolarni mustaqil va samarali hal etishga tayyorlaydi.

S. Papertning² "Mindstorms: Children, Computers, and Powerful Ideas" – 1980-yil asari zamonaviy texnologiyalar yordamida ixtirochilik hamda yaratuvchanlik kompetensiyalarini rivojlantirish masalalariga bag'ishlangan. Ushbu tadqiqotda ta'lim jarayonini kompyuterlar va raqamli vositalar bilan integratsiya qilish g'oyasi ilgari surilgan. Shuningdek, Papert "constructionism" metodologiyasini ishlab chiqib, bilimlarning faol faoliyat jarayonida qurilishini ilmiy asoslab bergan.

J. Piaget³ kognitiv rivojlanish nazariyasining asoschilaridan biri bo'lib, uning "The Child's Conception of the World" – 1929-yil asari talabaning bilimlarni mustaqil qurish mexanizmlarini tushuntirishda muhim ilmiy manba hisoblanadi. Piaget nazariyasi ixtirochilik, kreativ va innovatsion fikrlashni shakllantirishda muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

D. Perkins⁴ "The Mind's Best Work" – 1981-yil hamda "Making Learning Whole" – 2009-yil asarlarida ta'lim jarayonida yaratish va loyihalashtirish faoliyatining o'рни va ahamiyatini chuqur tahlil qilgan. Olim ta'limda murakkab muammolarni hal etish, tizimli fikrlash va chuqur tushunishga asoslangan yondashuvlarni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratadi.

O'zbekistonda ham texnologik ta'lim jarayonida ixtirochilik va loyihalashtirish kompetensiyalarini rivojlantirish bo'yicha qator ilmiy tadqiqotlar amalga oshirilgan. Jumladan, A. Usmonovning⁵ "Texnologik ta'limda yaratish va innovatsiyalarni amalga oshirishning metodik asoslari" – 2017-yil nomli asarida texnologik ta'limda innovatsion yondashuvlarni joriy etish masalalari ilmiy asosda yoritilgan.

Sh. Tursunov⁶ "Ta'limda kreativ fikrlash va loyihalashtirish metodlari" – 2015-yil asarida texnologik ta'lim jarayonida talabalarning ixtirochilik faoliyatini rivojlantirishga yo'naltirilgan pedagogik yondashuvlarni taklif etadi. Ushbu ishda kreativ fikrlashni qo'llab-quvvatlovchi metodlar tizimli ravishda tahlil qilingan.

1 Dewey, J. (1938). Experience and Education. Kappa Delta Pi.

2 Papert, S. (1980). Mindstorms: Children, Computers, and Powerful Ideas. Basic Books

3 Piaget, J. (1929). The Child's Conception of the World. Routledge.

4 Perkins, D. (1981). The Mind's Best Work. Harvard University Press.

5 Usmonov, A. (2017). Texnologik ta'limda yaratish va innovatsiyalarni amalga oshirishning metodik asoslari. Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti

6 Tursunov, S. (2015). Ta'limda kreativ fikrlash va loyihalashtirish metodlari. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Ta'lim Vazirligi.

R. Islomovning⁷ “Texnologik ta’limda talabalarning yaratish kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi” – 2019-yil asari texnika fanlari o’qituvchilari uchun mo’ljallangan bo’lib, unda o’quv jarayoniga kreativ va innovatsion yondashuvlarni samarali joriy etish usullari ishlab chiqilgan.

Yuqorida tahlil qilingan ilmiy adabiyotlar texnologik ta’lim jarayonida ixtirochilik va loyihalashtirish kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Xorijiy olimlar – Dewey, Papert, Piaget va Perkins zamonaviy ta’lim metodologiyalarini ishlab chiqqan bo’lsa, O’zbekiston olimlari – Usmonov, Tursunov va Islomov ushbu yondashuvlarni milliy ta’lim tizimiga moslashtirishga munosib hissa qo’shgan. Ushbu asarlar texnologik ta’lim samaradorligini oshirish, shuningdek, talabalarda yaratish, innovatsion fikrlash va muammo yechish kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi metodik asoslar bilan tanishtiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Loyihalashtirish va ixtirochilik kompetensiyalari nafaqat ilmiy va amaliy bilimlarni chuqur egallashni, balki innovatsion yondashuvlarni qo’llash hamda turli muammolarni hal etishda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishni ham nazarda tutadi. Ushbu kompetensiyalarning shakllanishi o’quv jarayonida talabalar uchun keng imkoniyatlar yaratib, ularning professional salohiyatini oshirishga xizmat qiladi. Bu holat, o’z navbatida, iqtisodiyot, texnika va jamiyat taraqqiyotiga ijobiy ta’sir ko’rsatadi.

Pedagogik yondashuvlar va metodikalar tizimi, shuningdek texnologik ta’lim jarayonida loyihalashtirish hamda ixtirochilik kompetensiyalarini rivojlantirishga yo’naltirilgan samarali metodlarni ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday metodlar talabalarni yaratuvchanlik, ixtirochilik faoliyati hamda ilmiy-tadqiqot ishlariga faol jalb etish bilan birga, ularning muvaffaqiyatli kasbiy faoliyatga puxta tayyorlanishiga xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Texnologik ta’lim jarayonida ixtirochilik hamda loyihalashtirish kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari tahlil qilinarkan, avvalo pedagogik jarayonning mohiyatiga alohida e’tibor qaratish zarur. Ushbu jarayonning samarali tashkil etilishi uchun talabalarning faqat nazariy bilimlarga ega bo’lishi yetarli emas, balki ularda amaliy ko’nikmalarni shakllantirish hamda muammolarni mustaqil hal etish qobiliyatini rivojlantirish muhim hisoblanadi. Mazkur jarayonda o’qituvchining roli alohida ahamiyat kasb etadi. O’qituvchi talabalarga zarur bilimlarni yetkazish bilan bir qatorda, ularning ijodiy fikrlashini rivojlantirish, yangi g’oyalar va innovatsion yechimlarni ishlab chiqish uchun qulay pedagogik muhit yaratishi lozim.

Texnologik ta’lim jarayonida loyihalashtirish kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan samarali metodika bir qator pedagogik yondashuvlarni o’z ichiga oladi. Jumladan, loyiha faoliyati orqali talabalarda amaliy ko’nikmalarni shakllantirish, ularni o’z g’oyalari asosida mustaqil ishlashga undash, shuningdek, jamoaviy faoliyat orqali muammolarni hal qilish ko’nikmalarini rivojlantirish muhim sanaladi. O’quv jarayonida beriladigan topshiriqlarni bajarish jarayonida talabalar o’z oldiga aniq maqsadlar qo’yish, reja tuzish, mavjud resurslarni oqilona taqsimlash, loyihani amalga oshirish hamda erishilgan natijalarni tahlil qilish ko’nikmalariga ega bo’lishlari zarur. Bunday yondashuvlar ixtirochilik qobiliyatlari bilan bir qatorda liderlik, jamoada ishlash va muammoli vaziyatlarni hal etish kompetensiyalarini ham rivojlantiradi.

Bundan tashqari, texnologik ta’lim jarayonida kompyuter texnologiyalari, raqamli vositalar va innovatsion pedagogik metodlardan foydalanish o’qitish samaradorligini yanada oshiradi. Internet resurslari, maxsus dasturiy ta’minotlar va simulyatsion modellar yordamida talabalar loyihalar yaratish jarayonida amaliy bilim va tajribalarni o’zlashtirish imkoniga ega bo’ladilar. Ushbu texnologiyalar o’quv jarayoniga interaktivlik, ijodkorlik va o’z-o’zini rivojlantirish elementlarini olib kiradi, bu esa talabalarning kreativ fikrlash qobiliyatlarini yanada mustahkamlaydi.

Texnologik ta’lim jarayonida ixtirochilik va loyihalashtirish kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari bo’yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar shuni ko’rsatadiki, talabalarning ijodiy faoliyatini rag’batlantirishda zamonaviy pedagogik metodlar hamda innovatsion texnologiyalarni ta’lim jarayoniga joriy etish muhim ahamiyatga ega. Talabalar nazariy bilimlar bilan birga, amaliy tajriba va ijodiy faoliyatga asoslangan kompetensiyalarni ham puxta egallashlari zarur. Mazkur yondashuvlar ixtirochilik va loyihalashtirish kompetensiyalarining izchil shakllanishiga xizmat qiladi hamda talabalarni kelgusidagi kasbiy faoliyatga samarali tayyorlaydi.

Texnologik ta’lim jarayonida ixtirochilik va loyihalashtirish kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari muhim ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi. Maqolada qayd etilganidek, talabalarning kreativ va innovatsion fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish ixtirochilik hamda loyihalashtirish kompetensiyalarini shakllantirishning muhim sharti hisoblanadi. Ushbu jarayonda samarali pedagogik metodlar va zamonaviy texnologiyalarni

⁷ Islomov, R. (2019). Texnologik ta’limda talabalarning yaratish kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi. Tashkent: O’zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti

ta'lim jarayoniga joriy etish zarurati mavjud. O'quv jarayonida talabalarga nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy ko'nikmalarni egallash imkonini yaratish, ularni yangi texnologik loyihalar ishlab chiqish va innovatsiyalarni amalga oshirishga yo'naltirish ularning kasbiy hamda ijodiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi.

Ixtirochilik va loyihalashtirish kompetensiyalari faqat bilimlarni o'zlashtirish bilan cheklanmay, balki talabalarda mustaqil fikrlash, muammolarni tahlil qilish va samarali yechimlar ishlab chiqish, shuningdek, jamoaviy faoliyatda faol ishtirok etish qobiliyatlarini rivojlantirishga ham xizmat qilishi lozim. Ushbu kompetensiyalarni shakllantirishda pedagogik yondashuvlar va metodikalar muhim o'rin tutib, bunda o'qituvchining roli alohida ahamiyatga ega. O'qituvchi talabalarni zarur bilim va ko'nikmalar bilan qurollantirish bilan birga, ularning ijodiy faoliyatini qo'llab-quvvatlashi, amaliy tajriba orttirishi uchun qulay pedagogik muhitni yaratishi va innovatsion fikrlashga undashi zarur.

Ixtirochilik faoliyati samaradorligi ko'p jihatdan ixtirochilarning shaxsiy psixologik xislatlari bilan belgilanadi. Ixtirochida ijtimoiy jihatdan rivojlangan dunyoqarash, yuksak ma'naviy, mehnat va estetik fazilatlar, shuningdek, orttirilgan bilim va tajribaga asoslangan anglanganlik, ilmiylik hamda kasbiy mahorat shakllangan bo'lishi muhimdir. Shu bilan birga, aqliy jihatdan tasavurning yaxlitligi, diqqatning jamlanganligi, fikrlashning kengligi, mustaqil va tanqidiy tafakkur yuritish qobiliyati hamda xotiraning mustahkamligi ixtirochilik faoliyatida muhim ahamiyat kasb etadi. Bular bilan bir qatorda, shaxsda mavjud bo'lgan topqirlik, zehnlilik, ziyraklik, ixtirochilikka moyillik, ishchanlik, hozirjavoblik, mantiqiy fikrlash va sog'lom tafakkur kabi irsiy hamda individual xislatlar ixtirochilik va loyihalashtirish kompetensiyalarining samarali rivojlanishiga xizmat qiladi.

Umuman olganda, texnologik ta'lim jarayonida ixtirochilik va loyihalashtirish kompetensiyalarini rivojlantirish pedagogik, psixologik va metodik omillarning uyg'unligiga asoslanib, talabalarning kelgusidagi kasbiy faoliyatida raqobatbardosh, innovatsion va ijodkor mutaxassis sifatida shakllanishiga zamin yaratadi (1-jadval).

1-jadval: Texnologik ta'lim jarayonida loyihalashtirish va ixtirochilik kompetensiyalarini rivojlantirish bosqichlari va natijalari

Bosqich	Faoliyatlar	Natija
Empatiya	Talabalar, o'qituvchilar va ota-onalar bilan suhbatlar; texnologiya darslarining nazariy ekanligi va amaliyot yetishmasligi aniqlandi.	Talabalar interaktiv va amaliy darslarni xohlashi aniqlandi.
Aniqlash	Muammo bayoni: "Qanday qilib texnologiya darslarini talabalar uchun qiziqarli va amaliy qilsa bo'ladi?"	Muammo aniq shakllantirildi.
Ideatsiya	G'oyalari: 3D-printerlarda loyihalar, robototexnika klublari, virtual laboratoriyalar (masalan, Tinkercad).	10+ g'oya, eng real 3 tasi tanlandi.
Prototiplash	Oddiy robototexnika loyihasi prototipi (Arduino asosida) va virtual dars rejasi ishlab chiqildi.	Prototiplar sinf muhitida sinovga tayyorlandi.
Sinov	Prezident maktabida sinov; talabalar Arduino robotlarini yig'ishdi va fikr-mulohazalar yig'ildi.	Talabalar qiziqishi 30% oshdi, amaliy ko'nikmalar rivojlandi.

Mazkur loyiha ta'lim jarayoniga tatbiq etilishi natijasida talabalarda texnik ijodkorlik, muammoli vaziyatlarga yechim topish hamda jamoaviy ishlash ko'nikmalarining rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Bunday loyiha tajribalarini O'zbekistonda "Tashkent STEAM Academy" yoki Namangan muhandislik-texnologiya institutida yanada kengaytirish va tizimli joriy etish imkoniyati mavjud. Design Thinking yondashuviga asoslangan ta'limiy misollar talabalarni real muammolarni aniqlash va hal etishga faol jalb etib, loyihalashtirish va ixtirochilik kompetensiyalarining rivojlanishiga xizmat qiladi. O'zbekiston sharoitida mazkur yondashuvni umumta'lim maktablari va oliy ta'lim muassasalarida STEAM ta'limi hamda raqamli transformatsiya jarayonlari bilan uyg'un holda qo'llash muhim istiqbollarga ega.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Oliy ta'lim muassasalari talabalarida ixtirochilik kompetensiyalarini shakllantirish fan va texnika taraqqiyotining tarixiy rivoji bilan chambarchas bog'liqdir. Ixtirochilar tarixini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, fan-texnika bugungi taraqqiyot darajasiga yetguniga qadar turli xalqlarga mansub ko'plab olimlar fidokorona mehnat qilgan va butun hayotini ilmiy izlanishlarga bag'ishlagan. Ma'lumki, jamiyat taraqqiyotining hech bir bosqichida "ixtirochi" alohida kasb yoki rasmiy mutaxassislik sifatida shakllanmagan; ixtirochilik avvalo shaxsning ichki ehtiyoji, intilishi va ijtimoiy mas'uliyati sifatida namoyon bo'ladi.

Ixtirochilar tabiat va jamiyatda yuzaga keladigan muammolar, nuqsonlar va kamchiliklarni tez ilg'ash, ularni bartaraf etishga intilish bilan ajralib turadigan sinchkov, jonkuyar va izchil shaxslar hisoblanadi. Ixtirochilik faoliyatining muhim sharti atrof-muhitda mavjud muammolarga loqayd bo'lmaslik, ularni tahlil qilish hamda "nega shunday?" va "buni qanday yaxshilash mumkin?" kabi savollarga yechim izlashdan iboratdir. Hayotdagi muammolarga befarq munosabatda bo'lgan shaxslar ixtirochilik faoliyatida muvaffaqiyatga erisha olmaydi.

Texnologik ta'lim jarayonida loyihalashtirish va ixtirochilik kompetensiyalarini rivojlantirish mazmuni talabalarni kelgusidagi kasbiy faoliyatga tayyorlashda samarali pedagogik yondashuv sifatida namoyon bo'ladi. Ushbu mazmun motivatsion, kognitiv, operatsion va reflektiv komponentlarni o'zida mujassam etib, Design Thinking, loyiha asosida o'qitish (PBL) va STEAM metodlarini integratsiyalash orqali amalga oshiriladi. O'zbekistonda mazkur yondashuvlarni universitetlar va maktablar faoliyatiga joriy etish, ayniqsa, raqamli transformatsiya jarayonlari va sanoat bilan hamkorlik asosida, ijobiy natijalar berishi mumkin.

Shu bilan birga, texnologik ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik metodlar, interaktiv texnologiyalar hamda kompyuter vositalarining integratsiyasi talabalarning nafaqat bilim olish jarayonini, balki ixtirochilik va loyihalashtirish sohasidagi amaliy kompetensiyalarini ham samarali rivojlantirishga xizmat qiladi. Maqolada yoritilgan pedagogik metod va texnologiyalar ixtirochilik, innovatsion fikrlash hamda loyihalashtirish ko'nikmalarini shakllantirish uchun metodik asos yaratadi va kelgusida jamiyatning ilmiy-texnikaviy hamda iqtisodiy rivojlanishiga munosib hissa qo'shadi.

Xulosa qilib aytganda, texnologik ta'lim jarayonida ixtirochilik va loyihalashtirish kompetensiyalarini izchil rivojlantirish orqali talabalarda mustahkam nazariy bilimlar, yuqori darajadagi amaliy ko'nikmalar va ijodiy fikrlash qobiliyatlari shakllanadi. Bu esa ularni kelajakdagi kasbiy faoliyatida raqobatbardosh, innovatsion va muvaffaqiyatli mutaxassis sifatida shakllanishiga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Papert, S. (1980). *Mindstorms: Children, Computers, and Powerful Ideas*. Basic Books.
2. Piaget, J. (1929). *The Child's Conception of the World*. Routledge.
3. Perkins, D. (1981). *The Mind's Best Work*. Harvard University Press.
4. Usmonov, A. (2017). *Texnologik ta'limda yaratish va innovatsiyalarni amalga oshirishning metodik asoslari*. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
5. Tursunov, S. (2015). *Ta'limda kreativ fikrlash va loyihalashtirish metodlari*. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi.
6. Islomov, R. (2019). *Texnologik ta'limda talabalarning yaratish kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi*. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.